

Kurátorka výstavy: Hana Buddeus

Produkce: Anna Davidová, Viktorie Vítů

Technická produkce: Pavel Matěj

Marketing, komunikace: Jan Hladoník

Sociální sítě: Tereza Vacková

Ředitelka spolku Fotograf: Markéta Kinterová

Fundraising & executive manager: Marie Rozmáňková

Překlad: Lenka Marie Čapková

Poděkování: Jana Butzke, Marek Dias, Pavel Dufek,
Oskar Helcel, Tereza Kabůrková,
Helena Koeningsmarková, Zuzana Meisnerová,
Eva Neumannová, Jiří Poláček,
Jana Reichová, Dušan Šimánek, Jitka Štětková,
Jindra Víková

ÚT 15.11. 17:00 komentovaná prohlídka

s Pavlem Baňkou a Hanou Buddeus

ÚT 6.12. 16:00 workshop s Pavlem Baňkou

ČT 8.12. 17:00 komentovaná prohlídka

s Pavlem Baňkou a Hanou Buddeus

Fotograf Gallery
www.fotografgallery.cz

Sledujte nás
@fotograf.zone

Jungmannova 7
110 00 Praha 1

Projekt Fotograf Gallery je realizován s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky a v roce 2022 je podporován grantem hl.m. Prahy ve výši 700 000 Kč.

Fotograf Gallery

**PAVEL BAŇKA: FOTOGRAF(OVÉ)
TADY DOLE I TAM NAHOŘE**

**hosté: Pavel Dias, Ivan Lutterer, Jan Malý,
Jiří Poláček, Jan Reich**

3. 11. – 6. 12. 2022

Výstava se koná při příležitosti oslav 20 let vydávání časopisu Fotograf, který Pavel Baňka založil a dlouho v pozici šéfredaktora i vedl. Autor je proto představen nejen jako významný český fotograf, jehož dílo je zastoupeno v řadě fotografických sbírek po celém světě, ale i jako neúnavný hledač a budovatel, který přispěl k formování českých dějin fotografie posledních několika dekád svou dlouholetou pedagogickou i organizačnickou činností. Kromě jeho vlastní tvorby výstava prezentuje i snímky dokumentující dění na fotografické scéně, jehož byl často spoluvůdce. Jako hosty pozval Baňka jemu blízké už nežijící fotografy-kamarády Pavla Diase, Ivana Lutterera, Jana Malého, Jiřího Poláčka a Jana Reicha, na jejichž tvorbu ve výstavě reaguje vlastními fotografiemi.

fotografgallery.cz

- 1 Pavel Baňka, Fotograf, 1997
- 2 Jan Malý, z cyklu Na silnici, 1990-91
- 3 Pavel Baňka, USA, 1980'
- 4 Ivan Lutterer, z cyklu Silvestr, 1.1.1981
- 5 Pavel Baňka, USA, 1980'
- 6 Pavel Dias, Brankovice, 1957 / Korýčany, 1964
- 7 Pavel Baňka, Pozice č. VI, 1982
- 8 Jan Reich, Zátíší, 2009 / 2007 / 1994
- 9 Pavel Baňka, z cyklu Postkubistické rituály, 2019
- 10 Jiří Poláček, Na Skalce, Smíchov, 1983-85 /
Restaurace U Vojácků, 1983-85
- 11 Pavel Baňka, z cyklu Marginálie, 1990'
- 12 Pavel Baňka, Fotograf 07, z.s.
- 13 Pavel Baňka, výběr z archivu: studenti
a studentky (Michigan, Ohio, Ústí nad Labem ad.),
kurátoři a kurátorky, výstavy (Charleroi), rezidenční
pobyty, zahraniční festivaly (Polsko, Bulharsko,
Arles)... Děkujeme, že nám pomůžete s identifikací
zachycených událostí a osob.

se, z těch festivalů byl úžasný Krakov, Arles... Pro moji generaci případně ještě tu další, jako byli Honza Malý, Pavel Dias, Honza Reich byl zásadní ten Houston.

Na výstavě výběrem svých děl mj. reaguješ na fotografie kamarádů – o některých už ses zmiňoval –, kteří už nežijí. Proč jsi vybral zrovna tuhle pětici fotografů?

Honzu Malýho jsem znal přes Dušana Šimánka, který mě hodně naučil, chodili jsme k němu zvětšovat, měl dobrou fotokomoru. Honza Malý byl vždycky hodně svůj, měl jsem ho rád, bohužel umřel předčasně, Ivan Lutterer ještě dřív. Honza Reich patřil do skupiny Dřevák, používal velké formáty, ale nejen to, fotil i živé fotky kinofilmem, byl to fajn chlap. Jirka Poláček emigroval už někdy brzo do Ameriky, pak se ale vrátil, podobně jako Viktor Kolář. A naučil se tam – taky jako já – fotit bleskem, tam to bylo hodně zavedené. Když se vrátil, pracoval v ČTK a dělal tam i velkoformátové fotky a my jsme si tam tajně dávali naše zakázky a parazitovali jsme takhle na systému. Byl to skvělý kluk, bohužel ale taky umřel brzy. No a Pavel Dias měl ateliér kousek od našeho bytu, on byl mnohem zkušenější, hodně mi poradil, já jsem začal pozdě, bylo mi asi třicet sedm, když jsem šel na volnou nohu. Všechno to byli hrozně zajímaví lidi a zkrátka jsme si v mnohých věcech rozuměli. Spjovala nás určitá zvědavost, v našem řemesle bylo stále plno tajemství a my jej chtěli objevit, nalézt si svůj vlastní osobní šém, který nám pomůže vyslovit to, co bychom slovy nedokázali. A také zadržet z toho běhu světa před našima očima alespoň něco, co bude jednou vypovídat o nás a o našem vidění světa kolem. Každý to dělal jinak, ale něco bylo společné, touha, abychom něco darovali těm, co přijdou po nás. Oni v tom již nemohou pokračovat, já ano. Proto jsem je pozval.

Pavle, vždycky mě na Tobě fascinovala Tvoje vytrvalá touha a schopnost dávat dohromady lidi různých generací a názorů, vytvářet prostor pro diskuzi a svým příkladem motivovat ostatní, aby „makali“, jak Ty říkáš. Spolek Fotograf jsi založil a dlouhá léta vedl spolu s absolventy, které jsi potkal jako vedoucí ateliéru fotografie na ústecké univerzitě. Přestože jsi sám fotografii nestudoval, jako pedagog jsi ovlivnil spoustu studentů, nejen u nás, ale taky třeba v Americe, kam ses dostal už v osmdesátých letech, nebo v Británii. Jak bys charakterizoval Baňkovu školu?

Já bych to nějak necharakterizoval, Baňkova škola je totální improvizace založená na vzájemné citlivosti, kdy učitel něco učí, ale zároveň se sám učí. Byl jsem amatér jako fotograf, vystudoval jsem techniku, měl jsem inženýrský titul. Chtěl jsem původně psát, to byly takové začátky beatnické poezie ve Viole Václavem Hrabětem, Inkou Machulkovou a Vladkou Čerepkovou. Po roce 68 jsem s tím ale úplně přestal. Od už klukovských let jsem fotil, bavila mě tam ta možnost sdílení pocitů. Docela brzy jsem zjistil, že to má dvojí charakter – sdílení příběhů a setkání, byl jsem dost zvědavý a dobrodruh, proto jsem byl tak nadšen, když jsem se dostal do Ameriky. A ta druhá rovina je sdílení niterných představ, snů, toho nedosažitelného. Fotografie dokáže podobné věci jako malba, a navíc má ten punc reality, to že pozdrží čas.

No a k té škole, to byla taková náhoda, do Ameriky jsem se poprvé dostal na měsíc v osmdesátých letech na pozvání od studia Lightworks v Syracuse. Pustili mě, protože měli nějakou naději, že umělci přivezou prachy. Těsně po revoluci, hned v roce 1990 jsme byli pak oba, s mojí ženou Jindrou Vikovou, pozvaní učit do Ann Arboru na University of Michigan, to byla úžasná zkušenost, ta škola měla skvělé fotoateliéry, vybavené temné komory, v noci se dalo jít do knihovny a studovat tam, možná jsem se tam naučil víc než ty studenti... Začal jsem třeba používat foťák s bleskem, v Americe to už bylo dost zavedené a inspirovalo mě to. Pak jsem učil dva semestry jako visiting professor na Ohio University. Byl jsem tam byl napřed sám a pak přijela učit také Jindra v ateliéru keramiky. Celkem jsme tam strávili dva semestry.

Někdy od poloviny devadesátých let jsi pak vedl atelier fotografie v Ústí nad Labem.

Atelier fotografie při Fakultě umění a designu pod Univerzitou J. E. Purkyně vznikl asi v roce 1995. Původně tam byla pedagogická umělecká škola, pak se založila ta větev, která měla spíš charakter jako UMPRUM, první obory byly tuším sklo a design a hned ve druhé fázi se tam měla dostat i fotografie, grafický design a další ateliéry. Já jsem byl vyzván spolu s dalšíma abychom se zúčastnili konkurzu, ten jsem kupodivu vyhrál, i když jsem neměl fotografické vzdělání, možná mi pomohla ta americká zkušenost. Jako asistentku jsem měl Michaelu Thelenovou, ta potom založila digitální ateliér a já jsem pak spolupracoval se Silvií Milkovou. Právě ona a Markéta Kinterová a Tomáš Hrůza, byli v té první generaci studentů, někteří z nich mi pomáhali jako asistenti na mých výstavách,

jako byla Infinity v Rudolfinu, tam jsme instalovali zrovna když padly dvojčata v Americe, a pak jsme začali spolupracovat při zakládání časopisu Fotograf. Pro to byla taky ta americká zkušenost zásadní, znal jsem lidi z redakce časopisu Aperture, a od začátku mi bylo jasné, že by časopis měl být mezinárodní a že ho musíme vydávat i v angličtině. Škola pro mě byla jako druhá rodina, jezdili jsme na plenéry, dělali jsme mejdany, chodili jsme po krajině, fotili, diskutovali... Mezitím se mi nabídly další možnosti, jel jsem na jeden semestr učit do Oregonu, a pak na University of Derby v Británii, tam se taky podařilo, že poměrně dost mých studentů tam pak jelo na praxi. A Markéta Kinterová a Silvie Milková přijely do Ameriky, když jsem tam byl na rezidenčním pobytu s učením na University of Connecticut. To všechno pomohlo a nejen tohle... Myslím, že to dělali i jiní učitelé, já tu možnost měl, tak jsem se snažil, aby se i studenti dostali do světa, to se povedlo a fungovalo to.

Časopis, galerie, festival – Fotograf se v průběhu let rozrostl na širokou platformu a prošla jím na nejrůznějších pozicích řada lidí, které spojuje zájem o fotografii a její přesahy do dalších médií a do současného umění. Toudle výstavou a nadcházejícím číslem časopisu se s Fotografem symbolicky loučíš. Čeho si zpětně nejvíc ceníš? Mně se třeba hluboko do paměti vryla diskuze o Anně Fárové, která se předpokládám odehrála někdy nedlouho po jejím odchodu.

Anna Fárová byl takový středobod české fotografie po dlouhá léta, bylo naprosto úžasné, že jsme ji tady měli, měla všechny ty kontakty, které náležitě využívala i pro propagaci české fotografie a představila světu ta dneska už slavná jména jako byl Drtikol, Sudek, Rössler, Funke, pak taky Koudelka... Mě s ní dal dohromady Manfred Heiting, to byla mimořádná postava, reprezentoval firmu Polaroid a já jsem měl to štěstí, že jsem ho potkal. Měl jsem zrovna výstavu v Praze, když tu byl, jezdil do Prahy, kupoval tady ty Sudky a Drtikoly a všechno možný. Jemu se ty moje věci líbily, a nabídnul mi ten nádherný fotografický materiál Polaroid, tehdy úplný zázrak, okamžité fotky velikosti pohlednice i s negativem, který se po krátkém automatickém vyvolání dal ustálit do kbelíčku, potom jen vyprat a usušit a dal se později zvětšit na úžasné fotky. To co si před digitální érou nikdo neuměl ani představit. Vyměnil mi to za nějaké moje fotky, což mi hodně pomohlo. Sám si později ode mne taky kupoval přímo pro sebe. Mnohem později jsem se dozvěděl, že se jeho sbírka stala asi nejvýznamnější fotografickou sbírkou na světě. Před nějakými lety ji prodal do Museum of Fine Arts v Houstonu... Tehdy chtěl, abychom s Fárovou připravili prezentaci československé fotografie v Arles, ale já jsem jí dal jen nějaký svoje tipy a ona to celé kurátorovala. Myslím, že jsme si vybudovali hezký vztah. Taky jsem fotil její dcery, v době, kdy jsem i trochu fotil módu. Její působení v české fotografii bylo mimořádné a pomohla hodně lidem.

Co se týče časopisu, tak jsme se snažili pokrývat různá témata, první číslo mělo téma Tvář – to bylo takové klasické... Bylo pro mě důležité, že ve Fotografu od

začátku byla i mladá generace, zároveň i ty zkušenější, kteří zas měli jiné vazby, a to multigenerační propojení vždycky hrozně pomáhalo, stejně tak bylo dobře, že tam byl vždycky hodně zastoupen ženský element. Potom mi zůstalo v hlavě téma Rekonstrukce, kde byly jak nové digitální věci, tak i ty klasické koláže, a pak Fotografie a malba. Já jsem tam samozřejmě publikovaný nebyl, ale sám jsem se tomu dost věnoval, takže to bylo pro mě taky hodně silné číslo. A radost jsem měl taky z čísla Tělo, které bylo trochu přijímané s nedůvěrou ze strany mladších kolegů, ale nakonec se to povedlo. A teď se upřímně těším na číslo Empatie, které bude pro mě rozlučkové.

Fotograf ale zdaleka nebyla Tvoje první iniciativa v roli organizátora na fotografické scéně. Patříš ke spoluzakladatelům někdejšího Pražského domu fotografie, jehož sbírky i prostory později převzala GHMP. V návaznosti na fotografický festival Funkeho Kolín jsi také založil mezinárodní bienále festivalu Foto Praha-Kolín. Zdá se mi, že pro Tebe bylo vždycky důležité snažit se propojovat českou scénu se světem a navazovat kontakty v zahraničí. Představuju si, že v tomhle ohledu musela pro Tebe být formativní ta americká zkušenost, z konce osmdesátých a začátku devadesátých let, kdy tam byl o nás zájem. Spolu s dalšíma jsi vystavoval v Baruch Gallery na výstavě Contemporary Czech Photographers v roce 1990 nebo pak v roce 1992 na výstavě What's New: Prague (Contemporary Photography from Czechoslovakia). Přes americké galerie jsi zároveň taky začal prodávat...

K Ann Baruch jsem se dostal přes nějaké kamarády, které u ní taky v Chicagu vystavovali, ona mi pak ještě těsně před revolucí nabídla, že mě bude zastupovat, a povedlo se nám tam pak dostat tu výstavu československé fotografie, protože jsme tehdy byli v Hustonu, kde byla přehlídka československé fotografie. No a taky tam byla spousta galerií, který byly založené na tom non profit principu, to tady tehdy ještě nebylo, to začalo až v devadesátkách. Takže když jsem se vrátil, hledal jsem způsoby, jak na to, a s pár kamarády jsme založili Pražský dům fotografie.

Krom toho, že jsi organizoval fotografické festivaly v Čechách, zúčastnil ses řady těch v zahraničí. Víš, že pro Tebe byl vždycky důležitý už zmíněný Houston, při procházení archivu jsme narazili i na fotky z Arles nebo z Plovdivu. Která osobní setkání měla na Tebe největší vliv? Na diskuzní fórum Fotograf Festivalu se nám před lety podařilo pozvat Wendy Watriss a Frederica Baldwina, kteří v roce 1983 fotofestival v Houstonu založili.

S Wendy a Fredem jsem se seznámil ve vlaku na festival fotografie v Plovdivu. Oni tady pak byli shodou okolností během revoluce, a pak udělali tu výstavu čs. fotografie na Fotofestu v Houstonu, a to potom pomohlo hrozně moc. Byli jsme pro ně zajímaví, protože jsme nebyli tak zblblí tou globalizací, byli jsme jiní, exotičtí, hodně jsme pořád čerpali ze surrealismu. Díky Pražskému domu fotografie a díky kontaktům z Ameriky sem pak jezdilo hodně lidí a napojili jsme